

РОЗДІЛ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.7:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.2.1>

ВИКЛИКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Волинець В.В.,

доктор юридичних наук

професор кафедри готельно-ресторанної справи

Київський університет туризму економіки і права

ORCID: 0009-0003-0714-236X

e-mail: vvvkutep@gmail.com

Волинець В.В. Виклики правового регулювання електронної комерції в контексті глобалізації цифрової економіки.

Електронна комерція є одним із ключових аспектів сучасної цифрової економіки, яка активно розвивається в умовах глобалізації. Важливість електронної комерції полягає в її здатності сприяти економічному зростанню, створювати нові можливості для підприємництва та забезпечувати споживачам доступ до широкого спектра товарів і послуг. Ця стаття аналізує правове регулювання електронної комерції в контексті глобалізації цифрової економіки, розглядаючи досвід таких країн, як США, Сингапур, КНР і Європейський Союз. У статті визначено основні принципи правового регулювання електронної комерції за національним законодавством України, а також окреслено ключові виклики, що постають перед правовим регулюванням у цій сфері.

Досвід зарубіжних країн показує, що ефективне правове регулювання електронної комерції можливе за умови гармонізації законодавства, посиленого захисту прав споживачів і персональних даних, забезпечення кібербезпеки та підтримки інновацій. США, Сингапур, КНР та ЄС мають різні підходи до регулювання електронної комерції, проте всі вони спрямовані на створення сприятливого правового середовища для розвитку цього сегменту ринку.

В статті розкриваються основні риси правовідносин у сфері електронної комерції, визначені Законом України «Про електронну комерцію». Висвітлюються права та обов'язки учасників електронних правочинів, порядок укладення електронних договорів, захист прав споживачів і персональних даних, а також відповідальність учасників за невиконання своїх зобов'язань.

На основі аналізу досвіду зарубіжних країн і національного законодавства сформульовано рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання електронної комерції в Україні. Подальші дослідження у цій сфері можуть бути спрямовані на вивчення нових технологічних рішень та їхнього впливу на правове регулювання, аналіз ефективності існуючих правових норм та розробку рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Ключові слова: електронна комерція, правове регулювання, цифрова економіка, глобалізація, захист прав споживачів, персональні дані, кібербезпека, Україна.

Volynets V. Challenges of legal regulation of e-commerce in the context of globalization of the digital economy.

E-commerce is a key aspect of the modern digital economy, which is actively developing in the context of globalization. The importance of e-commerce lies in its ability to promote economic growth, create new opportunities for entrepreneurship, and provide consumers with access to a wide range of goods and services. This article analyzes the legal regulation of e-commerce in the context of the globalization of the digital economy, examining the experience of countries such as the USA, Singapore, China, and

the European Union. The article outlines the main principles of legal regulation of e-commerce under Ukraine's national legislation and highlights the key challenges facing legal regulation in this area.

The experience of foreign countries shows that effective legal regulation of e-commerce is possible with the harmonization of legislation, enhanced protection of consumer rights and personal data, ensuring cybersecurity, and supporting innovation. The USA, Singapore, China, and the EU have different approaches to regulating e-commerce, but all aim to create a favorable legal environment for the development of this market segment.

The article also examines the main features of legal relationships in the field of e-commerce, as defined by the Law of Ukraine "On E-commerce". It highlights the rights and obligations of participants in electronic transactions, the procedure for concluding electronic contracts, the protection of consumer rights and personal data, and the responsibility of participants for non-fulfillment of their obligations.

Based on the analysis of foreign experience and national legislation, recommendations are formulated for improving the legal regulation of e-commerce in Ukraine. Further research in this area may focus on studying new technological solutions and their impact on legal regulation, analyzing the effectiveness of existing legal norms, and developing recommendations for their improvement.

Key words: e-commerce, legal regulation, digital economy, globalization, consumer rights protection, personal data, cybersecurity, Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасній економіці електронна комерція відіграє визначальну роль, сприяючи розвитку глобального ринку та полегшуючи доступ до товарів і послуг для мільйонів споживачів по всьому світу. Вона не лише змінює традиційні способи ведення бізнесу, але й створює нові можливості для підприємців, дозволяючи їм виходити на міжнародні ринки з мінімальними витратами. Швидке зростання інтернет-користувачів, розвиток технологій і мобільних додатків підштовхує електронну комерцію до нових висот, роблячи її невід'ємною частиною глобальної економіки.

Глобалізація та електронна комерція тісно пов'язані між собою, оскільки саме завдяки глобалізації відбувається інтеграція ринків та технологій, що дозволяє електронній комерції процвітати. Глобалізація сприяє зростанню міжнародної торгівлі, усуває бар'єри між країнами та створює єдиний світовий ринок, де товари і послуги можуть легко переміщатися. Водночас, електронна комерція надає глобалізації нових імпульсів, забезпечуючи швидкий та зручний доступ до ринків і споживачів у різних куточках світу.

Однак, разом із перевагами, глобалізація ставить перед електронною комерцією і низку викликів. Одним із основних є забезпечення правової регуляції, яка б відповідала як національним, так і міжнародним стандартам. В умовах глобалізації виникає необхідність уніфікації законодавства різних країн для забезпечення безпеки, захисту прав споживачів і запобігання кіберзлочинності. Інші виклики включають питання захисту особистих даних, боротьбу з шахрайством, забезпечення кібербезпеки та адаптацію до постійно змінюваних технологічних умов.

Крім того, важливо враховувати економічні та соціальні аспекти впливу електронної комерції на суспільство. Розвиток цього сектору сприяє створенню нових робочих місць, змінює структуру зайнятості та впливає на традиційні бізнес-моделі. Водночас, виникають питання стосовно нерівності доступу до цифрових технологій та інтернету, що може поглиблювати економічну та соціальну нерівність між різними країнами та регіонами.

У цьому контексті дослідження викликів правового регулювання електронної комерції в умовах глобалізації цифрової економіки є надзвичайно актуальним. Воно дозволяє зрозуміти сучасні тенденції, ідентифікувати основні проблеми та запропонувати ефективні шляхи їх вирішення для забезпечення стабільного і безпечного розвитку електронної комерції на глобальному рівні.

Стан опрацювання проблематики. Означена у назві пропонованої статті тематика привертає увагу багатьох дослідників. Нижче ми проаналізуємо основні праці в цій тематиці.

У своїй роботі У.О. Балик та М.В. Колісник підкреслюють значення електронної комерції як важливого елементу світової економіки, наголошуючи на її ролі у зміцненні міжнародних економічних зв'язків та стимулюванні економічного зростання [1, с. 11-12]. Їх дослідження окреслює основні тенденції розвитку електронної комерції, що сприяють глобалізації ринку.

Д.Д. Євтушенко у своєму дослідженні акцентує увагу на сутнісних аспектах електронної комерції та її відмінностях від інших форм електронного бізнесу, підкреслюючи важливість чіткого визначення понять для формування ефективної правової бази [2, с. 184-185]. Ця робота логічно

доповнює попереднє дослідження, надаючи глибший теоретичний аналіз ключових термінів у сфері електронної комерції.

К.М. Краус, Н.М. Краус та О.В. Манжура у своєму навчально-методичному посібнику розширюють дискурс, представляючи практичні аспекти електронної комерції, зокрема методи її впровадження та управління [3, с. 27-28]. З-поміж іншого робота цікава акцентом на інструментах, які використовуються для оптимізації бізнес-процесів в електронній торгівлі.

У роботі Р.В. Левкіної та А.С. Орленко детально розглядаються методи стимулювання продажів в умовах українського ринку, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств у цифровій економіці [4, с. 76-77]. Автори звертають увагу на специфіку українського ринку та пропонують конкретні рекомендації для місцевих підприємств.

А.М. Одарченко та К.В. Сподар досліджують перспективи розвитку електронної комерції в Україні, акцентуючи на викликах, що стоять перед українськими підприємствами, та можливих шляхах їх подолання [5, с. 342-343]. Це дослідження логічно доповнює роботи Левкіної та Орленко, оскільки вони також зосереджуються на національному контексті.

С.М. Петько в своєму дослідженні аналізує досвід Республіки Корея в розвитку електронної комерції, що може служити корисним прикладом для інших країн [6, с. 62-63]. В роботі підкреслюється важливість державної підтримки та інвестицій у цифрову інфраструктуру, що порівнюється із роботою І.В. Ховрак, де розглядаються переваги та недоліки електронної комерції в Україні та робиться акцент на можливостях, котрі електронна комерція відкриває передовсім для малого та середнього бізнесу [7, с. 16-17], що дозволяє глибше зрозуміти специфіку українського ринку та можливі шляхи розвитку електронної комерції в локальному контексті.

Заслуговує на особливу увагу монографія з теми нашого дослідження під редакцією Л.Л. Антоноук, що охоплює вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток людського капіталу – ключовий аспект для подальшого розвитку електронної комерції [8, с. 45-46].

Н.М. Шведа та О.І. Краузе аналізують сучасний стан та стратегії розвитку електронної комерції, пропонуючи нові підходи до її вивчення та впровадження [9, с. 18-19]. Їхні висновки підкріплюють значення стратегічного планування для успішної інтеграції електронної комерції у глобальну економіку.

Насамкінець, робота О.М. Яценко, А.С. Грязіної та О.О. Шевчика підкреслює роль електронної комерції як ключового елементу глобальної торговельної системи, акцентуючи на її впливі на міжнародні економічні відносини [10, с. 4-5]. Вони вказують на необхідність подальших досліджень для глибшого розуміння цього явища.

Підсумовуючи варто зазначити, що попри достатньо глибоке вивчення явища електронної комерції в літературі все ж недостатньо дослідженим є його зв'язок правового регулювання електронної комерції із глобалізацією. Пропоноване увазі дослідження покликане певною мірою заповнити схарактеризовану прогалину.

Метою дослідження є комплексний аналіз викликів правового регулювання електронної комерції в умовах глобалізації цифрової економіки. Це включає вивчення наявних правових норм, ідентифікацію основних проблем та визначення ефективних шляхів їх вирішення для забезпечення безпеки, захисту прав споживачів і підтримки стабільного розвитку електронної комерції на міжнародному рівні.

Виклад оновного матеріалу. *1. Принципи правового регулювання електронної комерції за національним законодавством.* Закон України «Про електронну комерцію» № 675-VIII від 3 вересня 2015 року визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлюючи порядок вчинення електронних правочинів та визначаючи права і обов'язки учасників цих відносин. Одним з основних розділів цього закону є принципи правового регулювання електронної комерції, які забезпечують ефективне функціонування цього сегменту ринку.

Відповідно до абзацу 1 статті 5 Закону, свобода провадження підприємницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних систем є одним із ключових принципів правового регулювання електронної комерції в Україні. Це означає, що суб'єкти електронної комерції мають право на вільне ведення бізнесу, використовуючи сучасні технології та засоби комунікації. Цей принцип створює сприятливі умови для розвитку підприємництва та інновацій в Україні.

Законодавство також передбачає свободу вибору контрагента, електронних засобів, видів та форм діяльності. Відповідно до абзацу 2 статті 5 Закону, це дає підприємцям можливість са-

можливо обирати партнерів, методи та форми ведення бізнесу, що сприяє більшій гнучкості та адаптивності бізнесу до ринкових умов.

Відповідно до абзацу 3 статті 5 Закону, свобода конкуренції та забезпечення її сумлінності є важливим принципом. Це передбачає створення умов для чесної конкуренції між суб'єктами електронної комерції, що сприяє підвищенню якості послуг та товарів, а також захисту прав споживачів.

Принцип рівності і охорони прав учасників відносин у сфері електронної комерції гарантує, що всі учасники цих відносин мають рівні права та можливості. Відповідно до абзацу 4 статті 5 Закону, закон забезпечує правову захищеність як для підприємців, так і для споживачів, що є важливим аспектом розвитку електронної комерції.

Дотримання вимог законодавства, правил професійної етики, а також повага до прав, свобод і законних інтересів учасників відносин є ще одним принципом, закріпленим у законі. Відповідно до абзацу 5 статті 5 Закону, це забезпечує високу правову культуру та етичні стандарти у сфері електронної комерції.

Закон також вимагає забезпечення належної якості товарів, робіт та послуг, що реалізуються у сфері електронної комерції. Відповідно до абзацу 6 статті 5 Закону, це сприяє підвищенню довіри споживачів до електронної комерції та стимулює розвиток цього ринку.

Забезпечення доступу до інформації всіх учасників відносин у сфері електронної комерції є важливим принципом, який гарантує прозорість та відкритість бізнес-процесів. Відповідно до абзацу 7 статті 5 Закону, це дозволяє споживачам отримувати необхідну інформацію про товари та послуги, що підвищує їхню поінформованість та впевненість у своїх рішеннях.

Принцип однаковості юридичної сили електронних правочинів та правочинів, укладених в іншій формі, передбаченій законодавством, гарантує, що електронні договори мають таку ж правову силу, як і традиційні паперові документи. Відповідно до абзацу 8 статті 5 Закону, це сприяє більш широкому використанню електронних правочинів у бізнесі.

Закон також вимагає дотримання законодавства про державну мову, що є важливим для забезпечення зрозумілості та доступності інформації для всіх учасників ринку. Відповідно до абзацу 12 статті 5 Закону, це забезпечує використання державної мови в усіх аспектах електронної комерції.

Таким чином, Закон України «Про електронну комерцію» встановлює чіткі та прозорі принципи правового регулювання, що забезпечують ефективне та безпечне функціонування електронної комерції, сприяють розвитку підприємництва та захисту прав споживачів.

II. Основні риси правовідносин у сфері електронної комерції. Закон «Про електронну комерцію» визначає загальні засади функціонування електронної комерції, регулює порядок вчинення електронних правочинів та встановлює права і обов'язки учасників цих відносин. Розглянемо основні риси правовідносин у цій сфері.

Згідно з частиною 1 статті 6 Закону, суб'єктами правовідносин у сфері електронної комерції є суб'єкти електронної комерції, постачальники послуг проміжного характеру в інформаційній сфері, органи державної влади та органи місцевого самоврядування в частині виконання ними функцій держави або місцевого самоврядування. Це створює широку правову базу для участі різноманітних суб'єктів у електронних правочинах.

Закон детально регулює права та обов'язки учасників правовідносин. Згідно з частиною 1 статті 7 Закону, продавець (виконавець, постачальник) зобов'язаний забезпечити прямий, простий, стабільний доступ інших учасників відносин у сфері електронної комерції до інформації, зокрема повного найменування юридичної особи або прізвища, імені, по батькові фізичної особи – підприємця, місцезнаходження юридичної особи або місця реєстрації та місця фактичного проживання фізичної особи - підприємця, адреси електронної пошти та/або адреси інтернет-магазину, ідентифікаційного коду для юридичної особи або реєстраційного номера облікової картки платника податків для фізичної особи - підприємця.

Згідно з частиною 1 статті 1 Закону, електронні правочини є одним із основних елементів електронної комерції. Вони здійснюються дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційних систем, що дозволяє сторонам укладати договори без фізичної присутності. Електронні правочини мають таку ж юридичну силу, як і традиційні паперові договори, що підкреслює їх значення у сучасній економіці.

Процес укладення електронного договору детально регламентується статтею 11 Закону. Пропозиція укласти електронний договір (оферта) повинна містити істотні умови, передбачені зако-

нодавством для відповідного договору, і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття. Електронний договір вважається укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію, відповіді про прийняття цієї пропозиції.

Закон України «Про електронну комерцію» також забезпечує захист прав споживачів. Згідно з частиною 1 статті 8 Закону, права та обов'язки покупця (замовника, споживача) товарів, робіт, послуг у сфері електронної комерції визначаються законодавством України, зокрема Законом України «Про захист прав споживачів». Це гарантує, що споживачі мають захищені права у відносинах з суб'єктами електронної комерції, що є важливим аспектом розвитку цієї сфери.

Згідно з частиною 1 статті 14 Закону, використання персональних даних у сфері електронної комерції може здійснюватися лише за умови створення суб'єктом електронної комерції умов для захисту таких даних. Учасники правовідносин у сфері електронної комерції зобов'язані забезпечити захист персональних даних, що стали їм відомі з електронних документів (повідомлень) під час вчинення електронних правочинів, у порядку, передбаченому Законом України «Про захист персональних даних».

Закон також регулює питання відповідальності учасників правовідносин у сфері електронної комерції. Згідно з частиною 1 статті 17 Закону, сторони електронних правочинів відповідають за невиконання своїх зобов'язань у порядку, визначеному законом або договором. Це забезпечує правову визначеність та захист інтересів всіх учасників електронних правочинів.

Таким чином, основні риси правовідносин у сфері електронної комерції, визначені Законом України «Про електронну комерцію», забезпечують ефективне регулювання цієї сфери, сприяють розвитку підприємництва та захисту прав споживачів, забезпечують високий рівень правової захищеності та відповідальності всіх учасників правовідносин.

III. Глобалізація цифрової економіки та її виклики для правового регулювання електронної комерції. Глобалізація цифрової економіки є одним із ключових процесів, що формує сучасний світовий ринок. Зі зростанням обсягу електронної комерції зростають і виклики, що постають перед правовим регулюванням цього сегменту економіки. Враховуючи досвід зарубіжних країн, таких як США, Сингапур, КНР і Європейський Союз, можна виділити кілька основних аспектів, які є важливими для формування ефективного правового середовища.

Сполучені Штати Америки є одним із лідерів у сфері електронної комерції. Основним нормативним актом, що регулює електронну комерцію в США, є Закон про електронні підписи в глобальній та національній торгівлі (Electronic Signatures in Global and National Commerce Act, E-SIGN Act). Цей закон забезпечує юридичне визнання електронних підписів і документів, надаючи їм таку ж правову силу, як і їхнім паперовим аналогам. E-SIGN Act дозволяє підприємствам і споживачам укладати угоди в електронному вигляді, що значно спрощує процес укладання договорів і забезпечує їхню надійність. Ще одним важливим аспектом регулювання електронної комерції в США є Закон про захист прав споживачів у сфері електронної комерції (Electronic Commerce Consumer Protection Act). Цей закон захищає права споживачів, забезпечуючи прозорість і чесність торгових операцій, а також надаючи механізми для вирішення спорів. Використання цих нормативних актів дозволяє США забезпечити високий рівень правового регулювання електронної комерції, захистити права споживачів і підтримати розвиток цифрової економіки.

Сингапур також є одним із лідерів у сфері електронної комерції в Азії. Основним нормативним актом, що регулює електронну комерцію в Сингапурі, є Закон про електронні транзакції (Electronic Transactions Act). Цей закон встановлює правові засади для використання електронних підписів і документів, забезпечуючи їхню юридичну силу і прийнятність у суді. Electronic Transactions Act також регулює питання безпеки та захисту даних, що є ключовим аспектом для забезпечення довіри споживачів до електронної комерції. Сингапур також активно впроваджує стратегії цифрової економіки, спрямовані на підтримку інновацій і розвитку технологій. Однією з таких стратегій є Smart Nation Initiative, яка передбачає створення інтелектуальних систем і сервісів для поліпшення якості життя громадян і підвищення ефективності бізнесу. Завдяки таким підходам Сингапур успішно інтегрує сучасні технології в економіку та забезпечує високу конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Китайська Народна Республіка (КНР) є одним із найбільших ринків електронної комерції у світі. Основним нормативним актом, що регулює електронну комерцію в КНР, є Закон про електронну комерцію (E-commerce Law). Цей закон охоплює широкий спектр питань, включаючи укладання електронних договорів, захист прав споживачів, обробку персональних даних і захист

інтелектуальної власності. E-commerce Law забезпечує комплексне регулювання електронної комерції, сприяючи їй стабільному розвитку та захисту прав усіх учасників ринку. КНР також активно впроваджує стратегії розвитку цифрової економіки, зокрема через ініціативу «Інтернет плюс» (Internet Plus), яка спрямована на інтеграцію інтернет-технологій у традиційні галузі економіки. Це дозволяє Китаю забезпечити високу ефективність бізнес-процесів, підвищити конкурентоспроможність на глобальному ринку та сприяти інноваційному розвитку.

Європейський Союз має добре розвинену систему правового регулювання електронної комерції, яка базується на кількох ключових нормативних актах. Основним документом є Директива про електронну комерцію (Directive on Electronic Commerce), яка встановлює загальні принципи і правила для електронної комерції в ЄС. Ця директива забезпечує юридичну визначеність для учасників ринку, захист прав споживачів і сприяє розвитку транскордонної торгівлі в рамках ЄС. Важливим аспектом регулювання в ЄС є захист персональних даних, який забезпечується Загальним регламентом про захист даних (General Data Protection Regulation, GDPR). GDPR встановлює високі стандарти захисту даних, що забезпечує довіру споживачів до електронної комерції та сприяє її розвитку. Європейський Союз також активно підтримує розвиток цифрової економіки через стратегію Digital Single Market, яка спрямована на створення єдиного цифрового ринку в ЄС. Це дозволяє усунути бар'єри для електронної комерції, забезпечити доступ до цифрових товарів і послуг і підвищити конкурентоспроможність європейського бізнесу на глобальному ринку.

Глобалізація цифрової економіки створює низку викликів для правового регулювання електронної комерції. Одним із ключових викликів є необхідність гармонізації законодавства різних країн для забезпечення єдиних стандартів у сфері електронної комерції. Це дозволить усунути правові бар'єри та сприяти розвитку транскордонної торгівлі. Зростання обсягів електронної комерції вимагає посиленого захисту прав споживачів. Це включає забезпечення прозорості торгових операцій, захист від шахрайства та недобросовісних практик. В умовах цифрової економіки особливої важливості набуває захист персональних даних. Це вимагає впровадження високих стандартів захисту та забезпечення відповідності законодавства новим технологічним викликам. Зростання обсягів електронної комерції підвищує ризики кіберзлочинності. Це вимагає розробки ефективних механізмів забезпечення кібербезпеки та захисту інформаційних систем. Швидкий розвиток технологій вимагає постійного оновлення законодавства для врахування нових технічних рішень і забезпечення їхньої правової регламентації.

Досвід зарубіжних країн показує, що ефективно правове регулювання електронної комерції в умовах глобалізації можливе за умови гармонізації законодавства, посиленого захисту прав споживачів і персональних даних, забезпечення кібербезпеки та підтримки інновацій. Україна, враховуючи ці аспекти, може створити сприятливі умови для розвитку електронної комерції та інтеграції у глобальну цифрову економіку.

Висновки. Електронна комерція в умовах глобалізації цифрової економіки є ключовим елементом сучасного світового ринку. Важливість цієї сфери полягає в її здатності сприяти економічному зростанню, створювати нові можливості для підприємництва та забезпечувати споживачам доступ до широкого спектра товарів і послуг. Однак, із зростанням обсягів електронної комерції зростають і виклики, що постають перед правовим регулюванням цього сегменту економіки. Аналіз досвіду таких країн, як США, Сингапур, КНР і Європейський Союз, показує, що для ефективного правового регулювання електронної комерції необхідно враховувати низку ключових аспектів.

Одним із найважливіших аспектів є гармонізація законодавства різних країн для забезпечення єдиних стандартів у сфері електронної комерції. Це дозволить усунути правові бар'єри та сприяти розвитку транскордонної торгівлі. Крім того, посилений захист прав споживачів є невід'ємною складовою ефективного правового регулювання. Забезпечення прозорості торгових операцій, захист від шахрайства та недобросовісних практик неодмінно сприятимуть підвищенню довіри споживачів до електронної комерції.

Окрім цього, особливої важливості набуває захист персональних даних в умовах цифрової економіки. Впровадження високих стандартів захисту персональних даних та забезпечення відповідності законодавства новим технологічним викликам є критично важливими для розвитку електронної комерції. При цьому, зростання обсягів електронної комерції підвищує ризики кіберзлочинності, що, відповідно, вимагає розробки ефективних механізмів забезпечення кібербезпеки та захисту інформаційних систем.

Швидкий розвиток технологій вимагає постійного оновлення законодавства для врахування нових технічних рішень і забезпечення їхньої правової регламентації. Досвід зарубіжних країн показує, що ефективне правове регулювання електронної комерції можливе за умови гармонізації законодавства, посиленого захисту прав споживачів і персональних даних, забезпечення кібербезпеки та підтримки інновацій.

Враховуючи ці аспекти, необхідно працювати над створенням сприятливих умов для розвитку електронної комерції та інтеграції у глобальну цифрову економіку. Це включає впровадження передового досвіду зарубіжних країн, посилення захисту прав споживачів, забезпечення високих стандартів захисту персональних даних і кібербезпеки, а також підтримку інновацій та технологічного розвитку.

Подальші дослідження у сфері електронної комерції можуть бути спрямовані на вивчення нових технологічних рішень та їхнього впливу на правове регулювання, аналіз ефективності існуючих правових норм та розробку рекомендацій щодо їх вдосконалення. Особливу увагу слід приділити питанням захисту прав споживачів, персональних даних та кібербезпеки, а також дослідженню впливу глобалізації на розвиток електронної комерції в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балик У.О., Колісник М.В. Електронна комерція як елемент системи світового господарства. *Вісн. Нац. ун-ту Львів. політехніка. Логістика*. 2014/811. С. 11–19.
2. Євтушенко Д.Д. Електронний бізнес, електронна комерція, Інтернет-торгівля: сутність та взаємозв'язок понять. *Бізнес Інформ*. 2014. № 8. С. 184–188.
3. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Електронна комерція та Інтернет-торгівля: навч.-метод. посіб. Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. 454 с.
4. Левкіна Р.В., Орленко А.С. Електронна комерція в Україні та методи стимулювання продажів. Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку: матеріали VII Міжнар. наук. конф. (17 травня 2024 року). Одеса: Нац. ун-т «Одеська політехніка», 2024. С. 76–78.
5. Одарченко А.М., Сподар К.В. Особливості електронної комерції та перспективи її розвитку в Україні. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С. 342–346.
6. Петько С.М. Електронна комерція в цифровій екосистемі Республіки Кореї. *Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київ. політехн. ін-т»*. 2022. № 23. С. 61–67.
7. Ховрак І.В. Електронна комерція в Україні: переваги та недоліки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2013. № 4. С. 16–20.
8. Цифрова економіка: Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на людський капітал та формування компетентностей майбутнього: монографія / Л.Л. Антонюк [та ін.]; за ред. Л. Антонюк, Д. Ільницького, А. Севастюк. Київ: КНЕУ, 2021. 337 с.
9. Шведа Н.М., Краузе О.І. Електронна комерція: сучасний стан та стратегії розвитку. *Міжнар. наук. журн. «Інтернаука»*. Серія: Екон. науки. 2024. № 2 (82).
10. Яценко О.М., Грязіна А.С., Шевчик О.О. Електронна комерція як елемент глобальної торговельної системи. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 8 (218). С. 4–15.